

Hung. 1. 1. 13.
PANNONIA

SZÁZADJAI.

ÍRTA

GUZMICS ISZIDÓR

1830.

Győrött, Streibig Léopold betűjével.

FŐ TISZTELENDŐ
KOVÁTS TAMÁS
ÚR
Ö NAGYSÁGÁNAK,
PANNONHEGYI FŐ APÁTNAK

AJÁNlja

A
SZERZŐ.

1 *

Iam Fides, et Pax, et Honor, Pudorque
Priscus, et neglecta redire Virtus
Audet; adparetque beata pleno
Copia cornu.

Horat. Carm. sec.

Hajdan idők hol vagytok ti? hol röjtözik ékes
Csillagotok? 's nagy hőseitek dicsművi hol állnak? —
Elröpülétek tí, 's feledés örvénye hazátok,
Mellyből vissza vezér-csillag nem támad ezentul.
És veletek ragadátok el a nagy lelkeket, a nagy
Lelkek műveiket veletek temetétek örökre.
Igy, mit a mostan idők, 's az időkben bajnoki kézzel
Munkáló lelkek, nagy csúdáltára nemünknek,
Mívelnek, 's az örökségnek fentartni törődnek:
Jő egy idő, melly futtában letiporja, sodorja;
'S még emlékét is füstként elenyésztí dühében.
Ember idő mível mindent, 's mindent letipor sujt
Ember idő, mindennek ez a születése, halála.

Pannoni fő halmok, tí hármassal a szent
 Hegynek, tí most is büszkén itt álltok előttem,
 Hajdan idők, 's hajdan műveknek néma tanúji.
 Szólnátok csak bár, 's mondnátok el, annyi időközön
 Ált miket érteket, mi viszontagságok előzték
 Meg jelen állástok? kik dultak, kik mivelének
 Ismét benneteket? 's mostanság van mi reménytök?

Igy szóllék egy Májuszi nap tisztába' lementén,
 Hol komoly érzésben lelkem hánykodva merengett.
 Ott a déli halom jó illatu oldala szélén,
 Hol, kiket a gyors szárnyu idő e testi hüvelyből
 Megszabadítva örök maradásra felinte, letették
 Hült tetemök', 's itt dültek ezek méhében enyészni
 A pornak, várván Istentől lelkesedésök'.
 Itt egy szent hajlék, Istennek háza, felettök,
 Mellyben az élőkől várnak segedelmet a holtak.
 E hajlékra kíváncsi szemem' függesztve megállék.

Lágyan lengedezett a hűs est szelleje; titkos
 Rezgéssel zörgének a hárs zöld lombi; a templom

Ablaki mozgának, 's retsegett a templom alatti
 Bolt rostélya; az ég tündöklék, rajta szelíden
 Fénylék a szép Hold; a csillagtábor előtté
 A kék boltozatot, 's a föld sik tére körösleg
 Gyenge világban uszott; 's csak az öblös völgynek ürében
 Hallgata a komor éj, és a hegyek árny nyugodtak.

Igy állék, most fel majd a mélységre tekintve,
 'S hirtelen a templom, csuda látvány, tűzbe borulva
 Lángol előttem, a föld reng bűg lábamnak alatta,
 'S rezgő térdeimet lefeszíti magához erővel.
 Gyenge szememnek a fény lobogó tajtéku özönje
 Tűrhetlen, türhetlen a föld remegése inamnak,
 És arczomra bukom fásultan, mint kit az Isten
 Lángnyila földre terít, 's nem volt már élet erimben.

Igy voltam magamon kívül kiragadva magamból,
 Meddig, meddig nem? Míg nem egy gyenge legyentés,
 Melly fületem csipvén az egész testemre hatott el;
 És egy lágy szózat, mint vékony hangja ezüstnek,
 Felserkente: „Siess életre kíváncsi halandó!”

Felkapa fektemből a lány hang, 's tellyes erővel
 Önté el testem', 's lelkemben ifjanti derültet
 Érzék, és megnyitva szemem' templomra feszítém,
 Hol lobogott a láng, mellynek lerogyta özönje.
 Most egy gyenge sugár lebegett a szent falon, innen
 És onnan fejtven színeit, mint játszi szivárvány.
 Ott közepén egy asszonyalak, fejedelmi thronusban:
 Méltósága szelíd, tellyes nézése kegyekkel.
 Zöld koszorú ékíti fejét, tüzdelve körösleg
 Sárga pilangókkal; közepett a Pannoni halmok
 Függenek; itt a kereszt két templom közt feszül, alján
 Öt szív tűzbe' lobog, röpös a szent béke közöttök.
 Keblén Hit, Szeretet, 's a Remény szinképei festve
 Egybe ölelkeznek, 's bonthatlan az égi szövetség.
 Jobjában koszorúk, érdemnek tiszta jutalmi;
 Baljában vas pálcza, gonoszt öldökleni készen.
 Lába alatt kígyók vallják lelapulva hatalmát.
 E dücs asszonyalak mélyen hata keblemen által;
 Innen vonzódás, ragadott szent borzalom onnan
 Méltósága eránt, 's remegék pillantni feléje.
 Ő a zavarodást látván lelkemben, emigy szólt:

„Tiszta kívánatidat hallám, o Pannoni férfit,
 Én e szent helynek védszelleme, földre leszálltam,
 Hogy hozzád szólnék, multat kimutatni 's jövendőt
 Lelked előtt; mert gyáva az ész, melly lakja halandó
 Sárházát; habzó a lélek, nyugtalan a szív;
 És ragadók a vak gerjek, szövevényes az ösvény,
 Száz és száz részről, mindünnen tömve veszéllyel.
 Tévelyeg az, kit ezen sem a multnak távoli fénye,
 Sem a leendőnek közelítő csillaga nem véd.
 Jöszte azért közelebb hozzám, 's itt ülj le thronomnak
 Zsámolya lépcsőjén, multat megtudni 's jövendőt.“
 Így szóllott. Én telve heves vágyokkal, a mondott
 Helyre ülék, 's fülemet neki szegzém hallani a Meny
 Tiszta lakónéját, 's híven felfogni beszédét.

„Ísmered e földet, 's láttérét, szólla le hozzám, —
 Mellyet Száva mosott, itt a Duna nagy folyam öntöz;
 Ott a' kevély Czecciusz 's Bebiusz hegyek elszegik utját.
 E földet hajdan, hogy Rómát népek uralták,

Pánnak vallását követő nép lakta, 's nevezték
 Pannoniának azért. 'S e hegy, mert tiszteletére
 Volt szentelve az Istennek, lön Pan hegye. Számos
 Harczokat állá ki ez, 's dulták sokféle vitézlő
 Nemzetek: ám fekvése kies, legelőji kövérek,
 És, ha ügyes művelőre talál, bősége temérdek.
 Attila itt harczolt; buzogányos Hunnjai innen
 Önték el nyugotot, mint a sebes árviz, egészen.
 És ide gyűjté fel zsákmányit, 's a diadalmak
 Vérjeleit, 's csuda roppant lön Fejedelmi hatalma.
 Ah de mit ő szerzett, maradéka kezébe' bitang lett."

Felséges! mondám, ha szabad megakasztani beszéded' —
 Hallám én Etelénk roppant birodalma hatalmát,
 És hogy halálával megszűnt a Hunni dicsőség.
 Ennek okát tőled, te sokértő, tudni ohajtom.

A rút visszavonás, mellyet szült a gonosz önzés,
 Mondá, melly népet néptől, fiut édes atyától,
 Testvért testvértől, elválaszt szörnyü dühében.
 E rút bűn nemedet kezdettől nyomja, nyugodni.

'S boldogságának folyvást örvendni, tilalja.
 Ám de tovább halljad rendét a röpke időnek.
 Pannoniát most már más nemzet birta, nevezték
 Osztrogothoknak, ezek de hamar hátrálni valának
 Kénytelenek, 's helyöket Longobardoknak eresztni
 Kéjük alá, híres nevü nép, és harczki kemények.
 Uj zivatar támadt, uj nemzet forrva keletről
 Pannoniára rohant; Avaroknak mondja az ó kor,
 Kik sebes utjokban felvévén hős Etelének
 Árva maradványt, 's a Dunán áltkelve, szivébe
 Szálltanak e földnek, 's birták két századon által.
 Károly, Frankoknak nagy hírü királyok azonban
 Ellenek inti hadát, 's a népet vesztí nevestől.
 A szép föld Frank országnak lön gyarmata most már.
 Majd Lajos országít, buta szesszel, feldarabolta
 Gyermekei között, így a nagy erő megoszolva hanyatlék.
 Ekkor Morvának feltámadt vaskaru népe,
 És kiüté az igát, 's győzelmes fegyvere által
 Bétört Pannonia kebelébe, vezére Szvatoplug
 Lön ura a földnek, 's a nagy nevü Morva felállott.

Am de a mindenség bölcs intézője különben
 Végzé Pannonia sorsát el; szánva öröktől
 Ezt egy nemzetnek, melly védni mivelni örökjét
 Tudja, 's dicsőségét fentartani századokon túl.
 Melly felvéve hitét az Igaznak, lenne keresztény
 Népeknek védbástya gyanánt, 's állná ki vitézül
 A gyülevész sokaság rohanását, 's vinni hatalmát
 Messzebb, rettentő karjának erője tilalná.
 A Magyar e nemzet, hős Attila vére, kiben még
 Férfi erő, nagy szív, nyilt elme, vas állhatatosság
 Él vala, 's bár vad még, csak ugyan vágy lenni igaznak.
 E nemzetben azért, melly Kaukaszus éjszaki földjét
 Lakta ez évkorban, dücsvágyot gyujta, kikelni
 A sivatatag honból, 's Etelének hajdan örökjét,
 Mint neki ősigazát, fegyverrel visszaszerezni;
 'S benne Hazája erős alapát örök évre letenni.
 Jött az igaz nemzet, népek lelapultak alatta,
 'S csak hamar e szent föld biztos kebelébe szegődött.
 Dult ez is eggy ideig, zsákmányit hordta rakásra,
 És a kereszténység féltében nyögte hatalmát.

Itt engem szállíta az Úr, menj, szállj le Iréne;
 Símítsd a népet, melly még csak fegyvereket tud
 Törni, pogányságban lévén bemerülve; szelídebb
 Érzelmekre segítsd, 's gyujtsd fel közepette fiannak
 Szent Hite fáklyáját, neki melly törvényeket adjon:
 Békében munkálni saját földjét, idegenre
 Nem vágyódni; szeretni Hazát; tisztelni a népek
 Jussaikat; vért nem pazarolni; segítne ügyetlent;
 És csak az ingerlő ellent, kit gyáva irigység,
 Vagy telhetlen kincs és dücsvágy (nyugtalan inger)
 Dühre fakaszt, 's mindent göggel letapodni siettet:
 Ezt a béke gonosz rablóját visszariasztani,
 És lealázni kevély szarvát, 's kimutatni határát,
 Mellyen túl ne merészeljen kicsapongni hadával.
 Így szóllt nekem az Ur; én szent tisztetemnek örülvén
 Földre leszállottam, 's mentem Gezához előszer,
 A Magyarok közt most negyedik jó szívü Vezérhez.
 Néki az eggy Isten törvényét, 's béke gyümölcsit
 Rendre eléadván. Ő kész volt szómra hajolni,
 'S már lelkében a szent hitnek szikrája felébredt;
 'S béke után vágyott, 's óhajtá népe simultát.

Ottót látogatám innen, több nemzet hatalmas
 Császáriját. Megörült Ottó, 's küldötte követjét,
 Brúnót, Verdának Főpapját, kötni erősebb
 Békeszövetséget, 's Gejzát oda hajtani végre,
 Hogy Jézus hite zászlóját kiszégezni ne tiltsa
 A magos érzésű Magyarok közt; 's győze szavának
 Fontossága, 's jeles folyamatja. Jövének azonnal
 Minden rendü papok, Piligrinnek véve parancsát,
 'S hirdetik Istennek szent szellemü hittudományát.
 Nagy volt a buzgás: látám tódulni seregben
 A minden nemü 's rendü magyart; hallgatni az uj hit
 Czikkelyeit, 's tellyes figyelemmel venni szivökbe
 Csergő fegyveröket letevén, 's arczoknak ijesztő
 Ránczaikat simítva, szelíd részvéttel ügyelnek
 A vért szomjuhozó, hadrontó durva vitézek.
 Már ötezer nemesebb lelkek vették fel az édes
 Terhü igát, 's buzgón fejöket szent vizre lehajták;
 A bővebb aratást megakasztá durva Bajornak
 Vesszekedő Henrikje, ki most fegyverre dühöszté
 A még vérnek örült magyar hősöket, Otto fijának,
 Második Ottónak vágyván lecsatázni fejről

A népes koronát; bőszerűen kardra riadnak
 A tüzes magyarok, 's a szent hit apostolit eggyül
 Számkiüzik, 's meg volt idegennek tiltva magyar föld.

Szebb csillag támadt, békének csillaga, hogy most
 Otto barátságát újítá Gejza Vezérrel,
 Kit szép könnyüjével lágyított nője, Sarolta.
 Ezt nemzé Erdély Fejedelme, Gyúla, 's keresztény
 Hitre nevelte. Ez és a Prágai Főpap Adalbert,
 Gejza nemes lelkét szent gondolatokra hevíték
 Ismét; és a kereszt zászlója lobogva kiterjedt
 Pannonián, 's a békének szép szózata hangzott.

Jó, de csekély volt még a mit teve Gejza; fijának
 Kelle az elkezdett munkát felvinni tökéltre.
 István volt a derék, kit Vajknak monda pogányság.
 E meny küldöttét Gejzának szülte Sarolta,
 'S gondosan Istennek nevelé fel Jézus hitében.
 Mert az örök végzés akará őt tenni magásra,

Honnan az emberiség fő boldogsága magyarnak
 Szálljon örökjében: szeretet hite, nemzeti tartós
 Egyesület, melly bölcs törvényszerzésen alapszik,
 És az igazságnak nem hajló oszlopin épül.
 Ugy vagyon, István lön, választására az égnek,
 A magyar Egyháznak, 's polgári szövetkezet első
 Bölcs szerzője, kinek még most is tiszteli hamvát
 A jó fajtu magyar, 's a világ öt részein élő
 Tiszta kereszténység, 's szentelt emléke ragyogni
 Fog, míg egy magyar él, míg lesz' követője keresztnek.

Még csak igen fiatal anyjának gondos öleből
 Hü karjára vevé, mint biztos Mentor, Adalbert,
 A bölcs jámbor pap, 's mélyen beavatta az élet
 Titkaiba, 's kormányt mint kelljen népe javára,
 Szinte feledve magát, intézni, tetézni az áldást.
 Így fejté ki magát Istvánban az emberi nagyság:
 Érzékeny jó szív, bölcs elme, magasra szerényen
 Gyúladozó lélek, bizalom, félelme az Urnak;
 Állhatatos jótévőség, hűséges igazság
 És ember-szeretet. 'S kegyes élte tükör lön ezekben.

Gejza halála után illy Férfiu vette kezébe
 A Haza kormányát, 's leve első gondja az uj hit,
 Mellytől népének bizalommal várta javultát.
 Öt felövezte az Úr a hitnek szent erejével,
 Czeljét vinni tovább, 's meg nem rettenni akármelly
 Ellenerőszaktól, bátor, mert lelke igaz volt.

E szent hely, mellyen most járdalsz, volt szeme fénye,
 Hol most is szent gerjedelem környékezi a jobb
 Lelkeket, Istvánnak kik nyomdokit áldva becsülik.
 Ezt Benedek munkás követőjinek adta lakásul,
 Hol hajdan Pan bálványnak tömjéneze a vak
 Buzgalmú népség; fényes győzelmeit üzvéen
 Áldoza hol nem rég lovakat 's szép tulkokat Árpád
 Képzelt Isteninek; hol csak most Gejza tevé le
 Talpkövit a szentebb czélú templomnak, azonban
 A kezdett munkát István fejezé be egészen.
 A roppant templom, melly most is régi színében
 All magas oszlopain, megvíva hadaknak időknek
 Dúló menykövivel, 's épen most nyilni diszesbben
 Készül, 's ifju erőt az enyészés ellen emelni.

E roppant templom volt első míve az Isten
 Választottjának, maga hol népére mivére
 Istentől gyakran buzgódva könyörge le áldást.
 Ott a hideg márvány, Szentekszentjének alatta,
 Mennyiszer olvadozott, hogy róla imáji ömöltek
 A szent Férfiúnak, 's röpülének egekbe fohászi!
 Hol ma is Istvánnak nyomait tisztelte magyarság
 Lelke hevültében felforró könnyüket hullat.
 És a szent egyház mellett állíta monostort,
 Egyszerü hajlékot, millyent kívána az élet
 Gyönyöreit kerülő, 's csendjét a néma magánynak
 Óhajtó szent Rend, mellynek törvénye a testnek
 Ingereit zabolázni; a szív hiu vágyait üldni,
 A lelket földtől felemelni; keresni csak Isten
 Szellemü országát, 's utját egyenítve mutatni
 Mások előtt, 's érette halált sem félni, tanít meg.
 Ott állott egy vár, tisztos lakvára királynak;
 Hol megszálla, mikor csendes buzgalma kívánta,
 István nőjével, 's szép rényű Imre fijával,
 'S Udvara népével; hogy az Ország dolgai terhét
 Lelke, feledve magát, Istenhez kösse szorosban;

És újanti erőt fontos munkára szerezne.
 Itt tartá László, a szent, Országi Gyülését.
 Itt fogadá Kálmán Godefrídet fényes hadával,
 A ki sok átkot vitt szent földre vitézi kereszttel.
 E várt elsepré a török gyultába' dühének;
 Szőlöt hoz helye most, és a neve káptalan allja.

És ide tódultak Benedek szent Rende vitézi,
 Kiknek hírók egész Európát futva elönté,
 Mint kik az erkölcsnek 's tudománynak tiszta baráti,
 A buta 's vad kornak törekedtek elüzni homályit,
 És az igazságnak felgyujtani újra világát.
 Illyen férfiakat hoza Pannonhegyre, 's körösleg
 Fekvő földi javak tartós örökökbe jutának:
 Nem, hogy törvényök' megsértve világi hiú fényt
 Üzzenek, és magokat tiltott örömöknek eresszék.
 Nem: de hogy a szent czélt, millyenre ügyelni hivattak,
 Szív ész és lélek mívelését adni meg a harcz
 Mezein élt népnek, bizonyos foganattal elérjék.
 Hogy nevedékeiket jókor beavatva tanítsák,
 Isten 's emberiség közügyét vállokra emelni,

És nemes elszánás erejével vinni továbbad.
 Majd hogy az elterjedt országban apostoli tisztjök
 Szent törvénye szerint eloszolván, lenne az élet
 Tartására elég, 's hirdetve az Isten igéjét
 Árba bocsátaniok, népet terhelve, ne kelljen.
 Majd hogy az emberiség szebb érzésére hevítsék
 A sziveket kitünő példával, lenne kezökböl
 Mit vegyen a szükség szomorúnt üldötte szegénység.
 Majd hogy az Istenség szentelt oltári diszesbben
 Alljanak a külsöt vizsgáló népnek elötte,
 'S hassanak a szemén ált szívnek mélyére sikerrel,
 Lelket emelve, 's az ész gyengéjét hitnek ügyében
 Fenragyogó képek, titkot példázva, segítsék.
 E czélokra ügyelt a buzgó Férfiu, hogy majd
 A szent Szerzetnek fiait szaporítva, az ország
 Több helyein gazdag telekekkel nyitna be szállást.
 Így támadt és híresedett Pécsvári Apátság
 Baranya keblében, bőven körülölte javakkal;
 Így Zalavár, Zobor, és erdök közepette Bakonbél;
 Mellyekből többen Főpásztori polczra jutottak.

Igy a Vértes alatt Tata, hol, hagyára Királynak,
Hű nevelője vitéz Theodát építe monostort.

Mind ezek Istvánnak voltak buzgalma gyümölcsi,
'S bőkezűségének nagy lön már földi jutalma:
Mert a megtelepedt Szerzet szorgalma, hihetlen,
Mennyire vitte ügyét idvezség biztos hitének,
Kurta időn, 's mint terjeszté a csínosodásnak
Tiszta egét, István példáján gyúlva, 's hatalmas
Jobja alatt minden gát ellen mentve, 's veszélytől.
Itt ezek a hitnek hirdették szerte igéjét,
És kiket Istennek megszálla kegyelme, 's bevették
A közlött tudományt, tisztító vizzel az Egyház
Nyilt kebelébe vevék, 's ápolták lelki szerekkel.
Másokat ifjúság gondos nevelése fogott el,
'S a tudományoknak bővebb forrása megindult
Vas szorgalmok alatt, 's nemesebb elmékbe szivárgott
A fentebb keletű műveltség tiszta patakja.
Mások a' földnépet hasznos munkára vezették:
Irtani mint kelljen vadon erdőt, turni ekével
Úgarokat, 's, a melly tíz annyit hozzon idővel,

Vetni magot, 's aratás bőséget gyűjteni csűrbe,
 A szigorú tél szükségén hogy előre segítsünk,
 'S a' külnépekkel, mi felesleg, bérbe megosszuk.
 'S a háznak körülötte miként ültetni gyümölcsset,
 'S mennyi haszonnal jár béoltani vadba szelidet.
 Halmokon a szőlőt, mely majd mosolyogjon urára,
 'S test lélek lankadtságát enyhítse levével,
 Mi móddal kelljen 's mi időn ültetni művelni.
 Hajdan 's mostan idők történetit írta le más rész,
 Hogy legyen a mai kor 's maradék mire vesse figyelmét.
 Tetteiben, 's egyebek példájikon élni tanuljon."

Itt a beszéllőnek folyamát sóhajtva szegém meg:
 Asszonyom ah, mondám, 's könyüim keblemre potyogtak,
 Asszonyom, ezt gyakran hallottam mondva felőlök;
 Fáradozásoknak de hová lön drága gyümölcse?
 Hasztalan óhajtunk valamicskét birni belőle.

„Ugy van, mondá ő, az idő és háboru dühe
 Feldula minden jót, mindent megemészte tüzével.
 'S nem vala még érczből az írást másolni segédszer,

Hogy mint most ezerekre hamar szaporodjanak a nagy
 Potrohu könyv példái, 's egész országot elöntsék,
 'S a sokból néhány testvérinek illja veszélyét.
 Mellyeket a gondosb ügyelet külföldre kapott ki
 A köz veszedelem hamvából, veszni hagyattak
 A hasznot kereső 's nem látó külnek ölében;
 Vagy haza nagykesőn roncsolt töredékbe jutának.
 Ám de tovább lépnünk haladása parancsol az éjnek.

Igy volt a nemzet boldogságának alapja
 Téve le több kéz ált, melly századok oltá erősen
 Áll, 's bár ingadozott olykor, nem dült ki egészen.
 Templomok épültek, 's épült a nemzeti lélek,
 'S majd az egész népség egy Istent valla hitével,
 'S tisztább áldozatit nyujtá oltárain; ott hol
 Szent tömjén füstölt, lángolt a hő szeretetnek
 Tüze is, és egy lön szív lélek nagyban apróban.
 Arczok, mellyeken a vad harcznak rémi szikráztak,
 Égi szelídségnek kegyiben sugarolva mosolygtak.

Elmék, mellyek előbb egyedül intézni csatákat,
 'S hajtani a dárdát, paripán szökdelni, nyilakkal
 Czelra találni, kemény kardot forgatni, ügyeltek,
 'S ellent csalni, 's miként kelljen kiemelni helyéből:
 Most szivet és lelket művelő tárgyakra figyeltek,
 'S a szebb emberiség igazit tisztelni tanulták.
 Bosszúnak szeretet, jótévő béke vitáknak,
 Zsákmánynak kész adakozás, váltotta helyét fel.
 Így lön a farkas báránnyá, 's a vad oroszlán
 A kit előbb üldött, vele nyájasan osztja falatját.
 A hű honszeretet a köz emberi nemre kiterjedt
 Eggyenlő becsülés által nemesítve dicsőebb
 Lön, 's idegen sértés nélkül gyakorolja hatalmát;
 Nyújtja baráti kezét a jónak, 's önt csak irigy vért.
 A harcz hőseiből készülnek béke vitézi,
 Hű férjek, bölcs gondos atyák, közjóra ügyellő
 Polgárok, belső erejét kik fejtve Hazának,
 Dűcs- és Kincs- vágyból nem futnak dulva világot;
 Szebb örömek nyílnak nekik a Haza békes ölében.
 Birtokok érdemnek nyújtátnak; mérve határja
 Van kiki telkének, mellyet tiszteljen a szomszéd,

Nemtelen és a nemes, külföldi, 's lakója Hazának.
 Kétes dolgokban ki ítéljen, hozva bírószerk,
 Tészen igazságot törvény, nem kard hamis éle.
 Így csendes bátorságban kiki birja sajátját,
 Nemzetségének melly áltszáll hosszu sorára,
 'S birja fiú- 's lány-ág késő maradéka örökben,
 Hogyha Király, vagy hon-sértés nem tiltja birását.
 Így szabad a nemzet józan törvénynek alatta,
 És munkára serény', mert tudja kinek vet, arat, gyüjt.
 A közügyért minden felkel áldozva sajátját,
 Mert az egész épsége hites forrása különnek.

Nyílik az ég bő tára, Hazát önt hullva az áldás;
 Nemzeti boldogság kél, 's terjed Pannoniának
 Nem rég' vérben uszott, most békes térein; ott hol
 Borzasztó vadonok, 's vadonok sűrűjébe tanyászó
 Farkasok és medvék tiltának jární halandót:
 Most fütýörészve kezét ballag nyugtatva ekéjén
 Járamos ökrf után a jámbor földműves, és majd
 Lépte után buja keltében zöldellik az elszórt
 Életadó mag szem, 's nöttében hajtja kalászit,

'S majd a sarlós nép édes dalolással aratja.
 A hegyek oldalain szőlők mosolyogva virulnak,
 Sűrű gyümölcsös kél árnyas láboknak alatta.
 A magas ormokról tornyos vár nyúl az egekbe,
 Messze szemet vetvén az alanti világra kevélyen,
 Hol csak apró kunyhók, kékes hajléki az egyszerű
 Kedvellő népek, füstölgnek mélyen alázva.
 Ám közepett egy ház, tele méltósággal, az Isten
 Tiszteletére emelt szent hajlék, mellynek előtte
 Bókol a fellegvár, 's magason kelt tornya ha kondul,
 'S ébresztő hangját terjeszti körösleg, azonnal
 Tódul az áhítatos népség, 's a vár Ura csendes
 Abrázattal alá lépdél, 's megalázva hatalmát,
 Népe közé leereszti magát, és összevegyíti
 Ég föld Úra előtt hő szíve fohászit azével.
 Így tesz' egyenlővé nagyot aprót háza az Urnak.

A szent Klastromokat forró buzgalmu lakóji
 Kurta nyugalmok után, mikoron még édes az álom,
 Éj közepette kemény nyoszolyájokat hagyva, betöltik
 Istenimádással, most elmélkedve magokban.,

Majd felemelt hangon zoltárit zengve az Urnak.
 Nap felkeltével más más munkára oszolnak:
 Ez ki mezőre siet; más itt kertészkedik; ott az
 Irtja az erdőnek sűrűjét; műhelybe szegődik
 Itt emez, a buta fát nyesvén idomítja haszonra.
 Más betegen sinlődöket könyörülve keres fel,
 Testi baját enyhíteni, ha még enyhíteni lehetne,
 Vagy lelkét felemelni, 's kegyes bizalommal elöntni
 Egy jobb élet eránt, melly nem fog dűlni halálba.
 Mások az értelmet gyengékben fejleni kűsztik,
 Látni mi jó, mi gonosz, mi való, mi csak árnya valónak,
 És embert mi teszen, 's embert mi aláz le baromhoz.
 'S lánggra kap a lágy szívbe vetett szent szikra, 's csudát tesz'
 Gyenge tanítványban, rénynek felemelve fokára.

Így kezdett tisztulni az ős lángvérű magyarság,
 Hajnala támadtán; és lön, mert jó vala, boldog.

Ah állhatlanság! ah visszás lelkü halandók!
 Kiknek az ég legszebb adományi kezökbe veszendők,
 'S a fentebb nemü boldogság csupa undor inyöknek.
 Elhala Istvántok, 's minden felfordul utánna,
 Veszni siet minden, 's leszen átok a mennyei áldás.
 A serdült csemetét, mellyet dajkálnatok illett,
 Vad kezetek fene méreggel megemészteni törekszik.
 Halljad az isszonyatot, 's borzad; emberfi előtte!

Kit maga nemze, 's jeles gonddal készíte Királynak
 A szent Fejedelem, nem volt már; sirva temette
 Az atya magzatját, a nép tisztelte reményét.
 Imre, ki földi helyett Koronát az egekbe' talált fel,
 Nem vala már! — Most két emberszörny vivta az ország
 Fejedelemségét, 's már indult dűlni zavarba
 A behozott szép rend; lelkek megoszolva rohantak
 Erre az, arra emez, 's nem volt kémélve rokon vér.
 A vadság imigyen kezdé felemelni porából
 Szörnyü fejét, 's undok lábával az emberiséget
 Nyomni alá, 's a javulni kelő nemzetnek irigylett
 Boldogsága egét majd ismét tenni pokollá.

Péter volt a király másodszer Abának utánna,
 Külszin majma, kül Urba' bizó, önkényü kegyetlen,
 És törvénytapodó, 's a jól védtt ősi szabadság
 Gyilkosa, kit sok jó polgárnak vére bemocskolt.

A néprongálás, siető veszedelme Hazának,
 Feltüzelé méltán a jobb részt, gyűlni Csanádra,
 Védni szabadságát, 's önkénynek törni hatalmát.
 Élt az Orosz földön, távol röjtözve veszélyes
 Honjától, Árpád nemzetségének utódja,
 András, ezt a Gyülés elvégzé visszaidézni,
 És a nyomott honnak segedelmet kérni kezétől,
 'S a koronát, melly most ékít lealázva bitanglót,
 Néki ajánlni, kinek méltán hódolna magyarság.
 Jö a dücső Árpád hős magzata, hű közepében
 A fényes küldöttségnek, terhelve de fontos
 Gondokkal, ne talán titkon készítve kelepezét,
 Mint gyűlölt vérét Árpádnak orozva kioltsa
 A hatalomföltő, 's lépését tette vigyázva.
 'S íme az Országnak szélén már várta temérdek
 Népsokaság, neki böszülvén, gyúlasztva dühétől

Szittyai valláshoz hajlongó szívü Vatának.

'S szembe jö Andrással, 's pajkos lármája tilalja

Léptét vinni tovább, míg kérésére nem indul.

Nagy volt a zajogás; András nem tudva mi történt,

Megretten, de hamar lelkének győze hatalma.

És felemelve kezét, csendet hallásra parancsol,

'S hogy csak szóllana egy, 's röviden fejtne ki, mi szándék

Gyűjté össze a nagy sereget, gátolni utában.

Itt Vata szóra kiáll, 's imigyen harsogja beszédét:

„Árpád vére, kopasz Lászlónak magzata, halld meg,

Halld szavamat, 's e nép kívánata nyilván előtted.

Tudva dolog köztünk, mikoron buzogányos apáink

Szittyia hazájokból e földet vivni kijöttek,

Árpádot nevezék Főjöknek. Néki nagy esekkel

Esküdték hitöket, készek hódolni szavának,

'S holta után választni Vezért maradéka sorából.

Ám de viszont Árpád kisatolt vérére fogadta,

Hogy vele kormányban részt vesznek honni vezérek,

'S egygy akarattal a mit végzendenek, állana szentül.

És a vitézül nyert föld jutna örökbe vitéznek.

Igy mit a gondos apák szentül rendeltének, íme,
Vezni siet, miután felvette keresztnek igáját
István, 's külnépnek ki-be-járást engede gyáván;
És idegen kézből koronát vön, lenni Vezérből
Eggyes hatalmu Király 's önkényét üzni felettünk.
Már külférfiakat látsz a Fejedelmi fülekhez
Szóllani, 's a nemzet kárával nyujtani tanácsot.
Ellenben kiket a Honnak szerzőji, apáink,
Nemzének, gyanusok, és vagy keseregni titokban
A Haza romja felett, számüzve vagy a kinos éltet
Külfejedelm zsoldján rabszolgai módra leélni;
Vagy, ha szabad melyet bátrak neki szegni Hazáért.
Önkény gögénének, kilihegni kegyetlen halálban,
Kénytelenek. 'S míg így pusztulnak a nemzeti hősök,
Pöre sehonnaiak hiznak kéjökre, magyarnak
Vérével szerzett Ország kebelébe fogadva.
És idegen viselet, 's idegen nyelv hozva közünkbe
Rontja az ősi szokást, elnyomja az ősi szabadság
Nagyra törő lelkét, melly nem rég' annyi csudát tön.
És e gonoszt szerzé álacsony vallása keresztnek.
Téged azért, Árpád hűségese gyermeke, András

Kér ez a nép, engedd porrá morzsolni ezen hit
 Mindenes emlékét; földig letiporni az átok
 Templomait, 's csuklás szolgájit küldni pokolra.
 Szittyai vallásunk szereit tedd vissza helyökre;
 Zengjenek a ligetek, 's szent berkek régi szokásként,
 'S a barom áldozatok levegőt bő füstje hasítson.
 A Haza gyermekiből magyar arczú, köntösű, nyelvü
 Táltosokat rendelj, 's jóslókat mondni jövendőt,
 'S a had előtt hirdetve korán győzelmi szerencsét,
 Hősök fegyvereit biztos vágásra hegyezni.
 Ezt tedd o András, 's e nép kész vivni miattad;
 Élete, vére tiéd. Ha pedig nem, halni te készülj,
 Mert elszánva vagyunk mindenkinek hágni nyakára,
 A ki szabadságunk igazát nem tiszteli, védi."

Így Vata; vad mérgét szitkokkal okádta dühének.
 'S a nép rettenetes zajgása követte beszédét
 Kardzörgéssel elegy, 's kardoknak villoga élök.
 A követeknek elállt lelegzetek; elhüle a vér
 Andrásban, nem tudva hamar, mire szánja magát el.
 Engedjen? tüstént vér- 's lang-özön önti az Ország

Téreit el, 's a hit, 's a hit szentségei dülnek,
 'S majd a művelt Hónnak csak alig lelhetni nyomára.
 Ő maga első dül, ha nem enged; 's dülnek utánna
 Eggyig a jók, 's a rend fel nem fog kelni porából.
 Így tünődve, Vatát végig hallgatta, magában.
 'S mit tegyen e perczben? Hol nincs kikerülni tehetség
 A kettős örvényt, honnan menekedni idővel
 Van még egymi remény, oda dülni parancsol okosság.
 Ezt teszi most András. Csendet kér, 's nyer kis időre;
 És szól: „Oh Magyarok, mi jutott eszetekbe, hogy engem,
 E honnak számüzte fiját tisztelni Királynak
 Jöttetek? Ám ezelőtt habzó dühötöknek előle
 Volt szaladás dolgom, 's külföldön kelle pirulnom
 Árpád vére miatt. Innen most vissza idéztek,
 Bánván a nem jól tett lépést, hogy ki magamnak
 Vivjam a megmocsokolt koronát, 's a mélyen alázott
 Ősi szabadságot népemnek vissza szerezzem.
 Légyen! mert vérem méltóvá tön koronára,
 És igazom hozzá bizonyos; 's a nép akaratját
 Már ti kimondtátok, bátrak harczolni miattam.
 Nemzeti jussaitok romján itt köztetek állván,

Esküszöm, a népnek megadom, 's fentartom erőmmel
 Ősi szabadságát, melly fényt koronámra derítsen.
 Többre szavam most nincs; tilalomra, parancsra hatalmat
 Ősi szokásunkként adhat csak a nemzeti egység.
 Mostan utamnak azért jegyzett végczélja Fejérvár,
 Nemzeti Gyűlésünk szentelt hejye. Van ha követni
 Kedvetek, induljunk szabadítására Hazánknak.“

Szóllott, 's ment András; tódult rendetlen' utánna
 A neki böszült nép, 's léptét vadsága jegyezte.
 Mert valamerre lohadt, mindent pusztíta dühében;
 Vérben uszott minden, 's lángban kélt veszni az Ország.
 Fejsze alatt dültek, 's hurczolva rakásra, lobogtak
 A szent oltárok, 's a keresztfák; dültek az Isten
 Templomi, 's felgomolyodt rút bűzű füstben enyésztek.
 A szent hit szolgálji, vegyest a jámbor hivekkel,
 Üldve kerestettek, 's a halál vad kinjai gyültek
 Dulni az ártatlan tagokat, 's gyilkolni az édes
 Életet, és vídám folyamát felfogni erővel.
 Másokat a haragos viznek hullámai nyeltek,
 'S lelketlen testök lett nemtelen étke halaknak.

Másokat a tűznek vad lángja ölelve emésztett,
 És hitvány hamuvá vált sok nemes érdemü szív kéz.
 Másokat — ah de elég; lelkeknek háborodása
 A sokféle halál rutságit tiltja beszélnem.
 Eggyet ugyan még is például adni kívánok,
 Mellyben nagy szentség lön a dü áldozatává.

Gellért volt ez a már öszült Főpapja Csanádnak,
 Kit nevelőül adott István még gyenge fíjának,
 Imrének. Majdan csendes kebelébe' Bakonynak
 Vonta magát, a test öldöklésével akarván,
 Távól a csalfa világ zajjától, törni az erkölcs
 Fáradtságos utát, 's lelkét készíteni az égnek.
 Ugy de ha jobb lelkek magokat megvonva világtól,
 Pusztá magányba viszik sanyarún számüzve az erkölcs
 Tündeklő fényét, 's barlang mélyére leröjtk;
 A romlottságnak közepén megakasztani ki fogja
 A végveszedelem rohanását? Czúdarok ellen
 A rénynek remegő csecsemőit menteni, 's fellebb,
 Mint sas kisdedeit, tellyes szentségre vezetni?
 Érzé távoztát a Szentnek, 's vissza kívánta

A nemzet jobb része, 's tevé székebe Csanádnak,
 Hogy mint égen a nap, magason feltünve ragyogna.
 Itt volt most Gellért népének félve szerette
 Pásztor, feddhetlen pályája lefolyva szelíden,
 Alkonyodása körül lebegett széptiszta sugárban.
 A Haza süllyedezett; a hitnek sarki mozogtak,
 'S szinte kifordulnak, ha korán nincs hozva segítség.
 Ő is azért Andrást idegenből vissza hivatni,
 'S a koronát, 's országos ügyet neki általadatni,
 Együtt más jókkal szívfájdalmába' javallá.
 Hallván Andrásnak érkezését utra megindúl
 Széki Fejérvárnak, részt venni óhajtvá tanácsban
 A Haza ügye felől, 's Andrást tisztelni Királynak.
 Hol Buda és Pest közt folyik a Duna szöke vizével,
 A függő hegy alatt jött már több társival a szent
 Életü Főpásztor; 's ím a nép lármacsoportja
 Néki rohan, 's szekerét feldulja dühében előszer,
 És a benne ülő öreget kiragadja helyéből,
 'S földre lerántva kemény botokat tör rajta; kövekkel
 Agyba verik mások; nincs emberi érzet az ingert
 Vakkövető szívben, nincs irgalom; omlik a szent vér

Testéből, 's már már lehanyatlik az érdeemes élet
 A méltatlan halál vas ölébe, pihenni örökre.
 'S im egy durva legény, érczénél szinte keményebb,
 Gyilkos láncsáját mellyének szegzi, 's az ép szív,
 Ah a szebb érzés 's jó tettek táva! keresztül
 Szurva, utolsó csepp véréét kibocsátja, 's elalszik.
 Így lön lelke szabad, 's készen koronája az égben,
 Hol, mert türni tudott, bátor szenvedni, 's kinok közt
 Halni igazságért, nagy Mestere jobja fogadta.
 Nem máskép jártak hű társai. Folyt az igaz vér,
 'S ők is az Egyháznak felszentelt bajnoki lettek.

Tartott a szomorú vérengzés, kenve Királynak
 Míg nem volt András. Most gyűjtve tanácsot a nemzet
 Józan részéből, törvényt hozza pártosok ellen.
 Szittyai vak vallást idegennek tilta 's magyarnak,
 'S németivé Jézus hite lön; rendelve fejére
 Szörnyü halál, haki ezt mérész megsérteni lenne.

Csend leve. A szigorú vadonoknak bús remetéji,
 Itt kik az életnek röjtötték gyilkosok ellen

Fenhagyatott terhét, mindünnen fényre siettek,
 És az üres falakat megszállták újra lakójik.
 Templomok épültek; hangzott a Jézus igéje,
 Mint ezelőtt, 's a megtért nép buzgalma nagyobb lett.

A vésznek közepén Pannonia bércze te állál!
 'S bár félelmek közt fiaid röjtözve szorongtak;
 'S bár itt Déda Apát, sok kinzásoknak utánna,
 Élete vérével lefolyott: majd Abbrikusz által
 Vissza idéztettek, 's a szent test újra feléledt,
 'S újra virult tagait messzebb terjesztve dücsöült.

Ott a magyar tenger, mellyel három Megye büszke,
 Domborodott keblét megnyitván vette ölebe
 A Szerzet fiait, készen táplálni halával.
 Itt a félszigeten, honnan tengerre hegyekre,
 'S Széki Fejérvárnak tágos mezejére, kívánat
 A gyönyörű látás, 's erdőségére Somogynak.
 Itt András, István buzgó követője, Monostort

Állota a sziklán, bőven koszorúzva javakkal.
 Áll ma is a szent ház, felhegyzett tornyi kevélyen
 Néznek a vizre alá, magokat fitogatva tükrében.
 Itt a jó Fejedelm Andrásnak csonti nyugosznak.
 Itt a látatlan, de beszédes lánya hegyeknek,
 A minden nyelvű Echó, melly messze világon
 Terjedt hírével felcsalja, igézi szavával
 A távol külföld fiait, 's eltölti csudával."

Asszonyom, így szólék fellobbantába' szivemnek,
 Szép ugyan a tájék, magam is kebelébe' mulattam;
 Ah de szegény most ott árván nyög, távol Apátja
 A kegyes és szeretett Pálunk, kit nyomva apasztgat
 Itt az egész Szerzet kormánya. Te mennyei érted
 Isten végzeteit, — mikoron lesz', mondsza, pihente,
 Hogy kebelébe' kies Tihanyának lenne vigasztalt,
 'S megfáradt lelkét adhatná csendes örömnek?

„Egy kis idő, felel ő, és szíve kívánta betellik.
 Mert kedvelli az Úr szolgáját; 's ez neki a jel:
 Kétszer két hónap folyik el, 's fogytával ötödnek

A Fejedelmi parancs Pannon halmára megindul,
 Melly neki Főt hozzon; 's kettő fog folyni azonban,
 Még ide felszállhat. 'S már most Tihanyába röpködhet
 A jó lelkű öreg; de a télnek félje keményét.

András itt nem szünet kegyesen munkálni azonban.
 A Duna mentében, bérczes Visegrádnak alatta,
 Helyze Apátságot, melly bár nem hosszú időt élt,
 Híres volt csak ugyan, hova egykor tartani Gyűlést
 Jöttek a Szerzetnek mindünnen gondos Apáti.
 Másokat is gyújtott buzgó példája Királynak:
 Így a nemes Rádó, negyedik Nádorja Hazának,
 Száva himes partján, a munkás Rendet akarván
 Érdeme ként tisztelni, 's nagyobb szorgalmra tüzelni,
 Helyt ada, mit karddal szerzett, nagy térü javában.
 'S szent házat rakatott, és templomot, ottan ohajtvan
 Lelkének hüvelyét tétetni le csendes üregbe,
 'S a szent férfiak ált' értt' áldoztatni az Urnak.
 Lön neve szent Dömötör, 's emlékét tartja csak e név.

Istvánt és Andrást több szent buzgalmú királyok,
 És Rádót a Nagyok, kegyesen vetekedve követték.
 Számos Apátságok keltek javaikban ezeknek,
 'S kelve virágzottak Pannonia békes ölében.
 Vallás és tudomány szökrényei voltak ezek most,
 Honnan az Országnek szebb fény ragyogott ki egére.
 Semmi veszély nem gyült, 's nem háborgatta ezentül
 A hit bajnokait, söt minden nyujtani segédet
 Törekedett; mert ők hiuságit utálva világnak,
 Szent kötelességök tüzétől gyulva, az erkölcs
 Utján törtek elő, 's a jó nép lépe nyomokba.

Ám de szemünk mostan Pannon halmára feszítsük,
 Melly anyaként a többi között, 's a szent Hegy Apátja
 Fő atyaként fénylett, 's függének amennyen ezektől.
 Száz 's több ház hódolt a méltóságosan álló
 Szenthegyi Klastromnak, nyolczvankét oldal Apátok.
 Tisztelték Föként a Pannonhalmi Apátot.
 Itten az egyesület központja; szabásokat innen
 Vön az egész Szerzet, 's vétek volt a meghasonlás.

Itt első ragyogott bel 's kül fényében Anasztász,
 A ki Királyi nevet 's koronát hozza Róma Fejétől
 Istvánnak; majdan Kalocsának Püspöke fénylett.
 Ezt Bonifác követé, Istvántól küldve az Iszter
 Népei közt hirdetni hitet, 's hitbajnok esett el.
 Henrik jött ezután, jövevény Casszíno hegyéről.
 A veszedelmes idők viharában Déda vesződött,
 'S a gyülevész nép dühének lön áldozatává.
 Abbrikusz a lebukott rendett felkelni segíté,
 'S hosszú sorát kezdé a jóknak, 's boldog időknek.

Nincs állandóság a járó napnak alatta;
 Változik a mi mozog, 's lesiet sirjába az élet.
 A ki ma bizton örül boldogságának ölében,
 Holnap alá gördül, 's több nap már nem kel egére.
 A magyar így fordult boldogságának öléből
 Sajtva alá, mikoron tellyes békének örülne,
 'S a gyönyörök lágy karjai közt kényére heverne.
 A hosszú nyugalom méhében kelve tenyésznek

A gyönyörök, 's vétkek búján szaporodnak ezeknek
 Karjaikon, 's az erőt lassanként tépve fogyasztják.
 Eljön az Istennek 's nem késik ítélete napja,
 'S a megromlott nép sirjának szája kitárva
 Jött a durva tatár, jöttének zajja kietlen,
 Mint a dühös szélvész rohanása; becsapva az Ország
 Védtlen széleiről mindent elsepre Budáig.
 Itt a gond nélkül heverő magyar ellene szegzi
 Gyenge hadát, de hamar fő gondja futás lön; azonban
 Már az egész Ország pusztán áll; nép fele eldült
 A vad fegyver alatt; fele szolgálai szijra fűzelve,
 A lágyan táplált életnek epedte halálát.
 Hah! mi hamar, mi alá szállott a nemzeti fenség!
 Mint leve pusztává a népes városok anyja!

A nagy pusztában, mint szirt közepette veszélynek.
 Ugy állt Pannonia hármass hegye, védve az Urnak
 Végzeté ként tölem, kí Urosban bajnoki lelket
 Támaszték, 's a Rend fiait felöveztem erővel.
 Volt a Szerzet Apátja Uros, kit második András
 Kedvele, 's a szent föld kebelébe kiránta magával.

Látta kelet népét, ismerte szokásait; innen
 Ritka tanultságnak kincsével tért haza, 's nagy lön
 A neve honn és künn, 's terjedt tudománya tevé, hogy
 Ötet az Egyháznak Fejedelme Gyűlésre kihivta.
 Volt okos és bátor, 's fiai tisztelve követték.
 Hasztalan indult fel böszült csordája tatárnak
 A szent Hegyre, magas bástyájin nem tuda győzni,
 Mellyekről sebesen röpülének síma fejökre
 Méreggel fent élü nyilak; rettenve vonultak
 Tőle az éh sáskák, 's fordíták máshova léptök'.
 Ám de nagyobb dühhel dultak pusztítva körösleg,
 Míg nem egy éktlen rém félelmet vetve szivökbe,
 A kiürült Ország kebeléből visszariasztá
 Vad honjokba. Szabad lön így a pusztá magyar föld.

Vándor volt a Király idegenben röjtve hatalmát,
 Vándorok a honnak több Nagyjai; Úros ezeknek
 Hírt ada, jönnének, hogy az elhalt drága Hazának,
 Míg lehet és az idő nem tiltja, segítni fel éltét
 Gondoskodnának; jött Béla kicsinyke sereggel,
 Eldült gyermekinek tetemin gázolva, halálos

Csend bús rémei közt, 's gyötrelme sirásba felolvadt.
'S a szent Hegyre felért, hol már egygyülve találta
Népének szomorú maradékát, 's ölbe dülének,
A Haza romja felett, 's viszonos panaszokra fakadtak.
Majd a siralmakban megkönnyült lelkek erőre
Kaptanak, és a hon élesztésére vetették
Törölve kisirt szemöket, „Légy Béla szegényke Hazánknak,
Monda Uros, légy új nemzője; teremts bele lelket,
És új életerőt; töltsd meg népekkel az áldott
Pannoniát, nem fog segedelme hibázni az égnek.”
'S új Haza sarjadosott gyökeréről a letapodtnak,
'S új nemzet kezdett felkelni az eltemetettnek
Hamvaiból; 's így lön a magyar kiemelve sirából.
És te dücső szent Hegy, te igen kedveltje az Urnak,
Híresedél, 's a Rend koszorús kebeledbe' virágzott.

Kétszáz év lefolyása alatt felvette előbbi
 Diszét Pannonia, és állott benne a Szerzet
 Hajdani jussaival; de sok ízben körmeit érzé
 Álnok irigységnek, miüdön felgyulva sokakban
 A hiu birtokvágy, kezdék feszegetni az Isten
 Házainak bőven nyujtott adományokat; így lön
 Gondjok Apátoknak a mennyei 's földi javak közt
 Osztvá, 's mi ekkédig volt szorgalmoknak egyetlen
 Tárgya, az Istennek szent törvényéhez akasztani
 A Haza törvényét kénytettek, 's a kik ez eddig
 Békítők voltak, pöröket folytatni ügyökben.

Majd idegen Főknek hódolt a Pannoni szent Hegy,
 A kik alatt gyengült törvény szentsége; leszállott
 A mény tiszta körén fellengző lélek, alanti,
 'S mülékony gyönyörét nyujtó, hiu fényü világra.
 'S majd a külső Úr, ki csak önhasznára vigyázott,
 'S csak küldisznek örült, szabados kéjére bitanglá
 A Szerzet főbb czélra hagyott szép birtokit, és az
 Isten házainak bő kincseit; alkonya szélén

Látszék, melly eddig ragyogott több századok által,
 A Rend napja; fogyott a jámbor lelkü szövetség
 Társainak számok; pusztán megfosztva diszöktől
 Dültek az oltárok, sudaras fejü tornyok omoltak.
 Nép erkölce vadult; porban fetrenge az inség
 Üldte szegény, nem volt vele a ki megossza falatját.
 Így pusztít farkas szabadon be-ki-járva akolban.

A nagy Mátyásnak, bár benn 's künn dolga elég volt,
 Messzeható látása betünt végtére az árván
 Sinlődő szent Hegy házába is; ennek azért most
 A Rend tagjaiból rendelt választni Apátot
 A szerzet törvénye szerint; 's Mátyásra szavulták
 A kis számú tagok. Kezdett felkelni alatta
 A mi tiporva hevert. A roncsolt képü Monostor
 Uj csínt nyer, 's tágosb léssen nevedve magasra.
 Ezt követé Máté, ki alatt a Lengyel Ulászló,
 A számas törvényü Király, 's tizedik Leo Pápa,
 Ősi szabadságít, 's törvényeit a lehanyatlott
 Rendnek vissza adák. 'S hogy az eldült régi fenyíték,

'S elhalt lelki erő felkeljen, zárva ezentúl
Lön külsőknek az ut szentelt birtokba nyomulni.

Szép jók' voltak ezek; de hol egyszer romlik az erkölcs,
'S a kor lelke sebes folyamát szítóntve okádja;
Hol lebukott a lelki erő vágyoknak alattok;
Ott elnémul az ész; kényetlen hallgatni a törvény;
Gyászol az ősi szokás, 's az igazság hangja kitompul;
Sinlik az emberiség, 's ásott sirjába lefordúl.
Bölcs törvényekhez hathatós Fejedelmi erő kell.
'S lankada Ulászló, lankadtak véle az Ország
Oszlopi, 's majd kormányt gyermek von tőle kezébe.
Jaj pedig Orzágnak, mellyet kormányaz időtlen.

A rossz napja betölt; Isten bosszúja felindult;
A félhold roppant hada bétört dülve keletről.
Vaskaru Hunnyadiak, ti Nagyok, hol voltatok ekkor! —
Bajnok testetöken tipródott most az a csorda,
Mellyet kis számmal hajdan ti, de karral erőssel,

Annyiszor e szép föld kebeléből vissza lökétek.
 Országod Mátyás, mellyet fentarta vitézül
 Bajnok apád, 's te kiterjesztél, és rettenetessé
 Tenni tudál, lásd meg, melly rosszul védi hatalmát!

Nincsen időm, 's kedvem, mind azt elmondani néked,
 A mi ez elnyomorult Országot földre teríté.
 Sirja Mohács, mellynek neve vértajtéku betűkkel
 Van béírva 's ~~leszen nem kö~~ szívébe magyarnak.
 E szent Hegy czéлом, 's akarok csak szóllani erről.
 Kormányt kezde Rudolf zavaros honnadba' vezetni,
 A miüdön Amurát, most már fő Úra Budának,
 Színánt elküldé bellebb léptetni hadával,
 És ha lehetne egész Országra kinyujtani hatalmát.
 Itt a szomszéd Győr, gyáván védetve, lehajtá
 Eddig büszke fejét, 's felvette töröknek igáját,
 'S hordta nyakán; 's Mahomed zászlóji felette lobogtak,
 Századon ált', hol most csendes békébe' Te fénylesz
 Antal, népednek jó Pásztora, lelki szelídség
 Tüköre, fenn ülván kegyes arczal hinted az áldást.

Volt ez időn a még sértetlen Pannon Apátja
 Pál, ki alig kezdé válján hordozni a Rendnek
 Terhes előségét, már is beköszönte az ádáz
 Ozman kölkeinek pusztító tábora; ellent
 Álla ma is, de hiú lön minden törekedése,
 A szent had, máskép' volt mert végezve az Urnál.
 Fel 's be rohant a török, 's a hely szentsége elájult
 A fertelmek előtt; kegyesség szökrénye kegyetlen
 Gyilkosokat táplált, 's ívott kiürülve kegyes vért.
 Elhullott az Apát, véréből festve az oltár,
 Vértelen áldozatát, mellynél volt tenni szokása.
 Fegyver alatt végzék a szent csend néma lakóji
 Éltöket, és lettek kettős koszorúra jutandók,
 A Haza mellyet nyujt, 's mellyet nyujt a hit igazság.
 Egy beavatlan társ csak ugyan menekedve kikapta
 Éltét a köz halál torkából, 's jókor elillant
 A gyilkos szem elől, 's a Lébeni oldal Apátság
 Telkén röjtve maradt, 's a hely neve töle Barátföld.

Így letiporva futék magam is, 's e földi helyemről
 Fellebegék a világ Intézőjéhez egekbe,

És fénythronja előtt leborulva, panaszra kegyelmet
 Esdeklék, 's panaszom' magamat vádolva, benyujtám.
 Ég Föld Úra! kinek tetszett a Pannoni szent Hegy
 Sorsát védem alá rendelni, előtted Iréne
 Térdén csüggve zokog, könyörülj o lelki gyötrelmén,
 Mellyet a rosszul védtt szent Hegynek romja fakasztgat,
 'S kinzani melly nem szün, mig nem támadva porából
 A feldult szentség tündöklük régi diszében.

Vétkeztek fiaim, 's vétkem van röjtve övékben,
 Ah de, te irgalmas, haragod nem büntet örökre.
 Megtöri a vétkest, szít nem szaggatja, csudával
 Telt karod, és majd szebb 's tartósb életre segíti.
 Szóllj! 's életre kelend a halál, 's létének örülvén
 A kijelelt pályán futtában imádja kegyelmed'.

Igy szóllék, szememet most vetve előszer az Urra,
 Néma esengéssel kívánám nyerni kegyelmét.

'S hozzám szólla az Ur: „Vétkeztél gyenge Iréne,
 „Vétkeztek fiaid, 's rajtok kezem ércze sulyos lett.
 „Nincs ott béke kívül, hol belső féreg emésztget.
 „Gyulva halandóknak bőség 's fény hosszas ölében
 „Vágyaik, itt mennyet 's földet vaktokba zavarnak

„A szilajok; 's ha nem én, nincsen mi alázza le undok

„Gögjöket; elnémúl mérészségöknek előtte

„A nyájas vezető természet, rendje tiporva.

„A magyar ilyen lett, 's levetém fensége fokáról.

„A pulya szédelgőt, 's alacsony rabságra szorítám.

És így vétkeiért bünhődik, míg nem észére

„Jö valahán, 's a szabad kénynek vaktába nem enged.

„'S a Pannonhegynek szorosán kapcsolva derül, fogy

„Sorsa Hazáéval; vele szenved, 's lesz' vele boldog.

„Egy kis idő, 's felkél, de hamar lehanyatlik utánna,

„Majd mikor a honban vad gyermeki vívnak.

„Csillaga feltűnik majd egy bölcs Asszony anyái

„Jó kormányja alatt; letapodt oltári derülnek;

„És tágosbra terül a Rend lakháza; körösleg

„Templomok épülnek falukon, szentelve nevemnek.

„'S a Szerzet javait megszerzi, megőrzi igazság.

„Benn tudomány hangzik, 's felhozva az ősi fenyíték,

„A kegyes életnek meg lesz' már vetve alapja.

„Ez még csak kezdet; lépcsőnként hat fel halandó

„A mellyről lebukott ismét a régi tökéltre.

„Majd uj rend készül, melly mindent, a mi becses volt
 „Eddig, felforgat, 's ígér népeknek aranykort;
 „Bár csupa tévelygés az egész alkatja, 's leomlik
 „Ő maga terhe alatt, miután órkánja kiönti
 „Több nemzetre dühét, 's megjajdul alatta hit, erkölcs;
 „És a hit szolgálji felé bús fellegeket vonz.
 „'S egy villámot ereszt Pannonia fürtös hegyére,
 „Melly sebes ömléssel lerohanván sepri lakójit.
 „Csak kis idő, 's felkél mind az, mi ledöntve, dicsőbben
 „Mint állott valahán, 's lesz' kezdett létele tartós.
 „Mert uj század ered, boldogság százada, mellyben
 „Ismét Hit, Becsület, szent Béke, 's az ősi szerénység
 „'S a letapodva nyögött Erkölcs mer vissza lebegni.
 „Mert én egy jó lelkü Királyt támasztok, alatta
 „Hosszu veszélyek után, a három lánczu szövetség
 „A lebukott rendet tisztábban kelni segíti.
 „És a kegyes Fejedelm, mint gyermeki közt atya, munkál;
 „Felveszi a gyengét, lealázza az ostoba gögöt;
 „És az igazságot megszenteli, 's tartja sinóru.
 „Emberi szint' igazak mint Ő, és nagyra születtek.
 „Bölcs testvérében fog Nádort nyujtni magyarnak,

„Egy munkát győző 's nagy lelkű Férfiut; és az
 „Egyháznak Prímást, kit roppant míve dicsőit
 „Tiszteletemnek, azért majd ékít Római bíbor.
 „És a kegyes Fejedelm, úgy mint még senki előtte,
 „Kedvelt szent Hegyemet fel fogja emelni dücsöül;
 „Hol kormányt szeretet fog 's megnyílt elme vezetni,
 „Fentebb célra törő nagy gonddal; örülnek allatta
 „A beavatt társak, 's gyönyörű pályájokat üzik
 „A Haza és Egyház szentelt örömére, diszére.“

„És így szólla az Úr, 's engem biztatva helyemre
 Ujra lekülde. — De kél a napnak fénye, halandó,
 Nincs több szólni valóm, menj vett örömidnek örülni.“

És megdördül az ég, 's megnyílik fénye szememnek,
 'S a nap tisztában sugarit földünkre lövelli.

